

KULTURDEPARTEMENTET
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

postmottak@kud.dep.no

Deres ref.: 13/1010-

Oslo, 27. juni 2013

Høring - NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014

Norske Barne—og Ungdomsbokforfattere (NBU) takker for muligheten for å få gi innspill til kulturutredningen. Vårt fokus er først og fremst på kultur for barn og ungdom, med spesielt vekt på litteraturen og litteraturens kår. Vårt syn er at litteratur for de yngste leserne er den viktigste litteraturen og vi vil fokusere på formidling og aksept av denne litteraturen. Vi mener også at det er viktig at litteraturen når ut til alle – også de som ikke er leseflinke, de som ikke har norsk som første språk og de som ikke har et folkebibliotek tilgjengelig i sitt nærmiljø.

Til punkt 11.7.1 - Skolebibliotek

I utredningens tilrådinger foreslås det at ansvaret for kulturskolen bør overføres til Kulturdepartementet. Dette støtter vi fullt ut. Vi vil også foreslå at ansvaret for skolebibliotekene overføres til Kulturdepartementet. Undersøkelser viser at sju av ti skoler ikke har planer for bruk av skolebiblioteket, og bare en liten del av landets 3000 grunnskoler har egen bibliotekar. Professor ved Høgskolen i Oslo og Akershus, Joron Pihl, sier ” Skolebibliotekene er et vindu mot verden. Jeg tror at vi kvalifiserer barn til medborgerskap og deltagelse hvis vi gir dem leselyst. Vi kan lære dem å orientere seg i et samfunn som krever opplyste borgere gjennom litteratur og lesing.”

I noen kommuner ivaretas skolebibliotekene godt, men i mange kommuner og på mange skoler står det dårlig til. Lokalene er ofte dårlige, i mange tilfeller finnes det ikke lokaler i det hele tatt, bøkene blir plassert i bomberom eller bakganger. Bokstammen blir ikke ivaretatt, bøkene blir lest i filler og samlingen preges av ødelagte bøker. Ingen har ansvaret for boksamlingen. I de tilfellene hvor en lærer har som tilleggsansvar å skjøtte skolebiblioteket blir ofte tiden brukt som vikarlærer i stedet. I en presset skoleøkonomi kommer drift av skolebibliotek nederst på prioriteringslista.

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere
Postboks 261 Sentrum, 0103 OSLO
Tlf: 22 47 85 70, Faks: 22 42 53 58
sekretariat@nbuforfattere.no
<http://www.nbuforfattere.no>

Ofte blir litteratur i grunnskolen oppfattet som en del av norskundervisningen. Det skal den selvsagt være, men vi mener at litteratur også må presenteres som kultur. Da vil et brukbart skolebibliotek være en nyttig vei inn i kulturens verden, på samme måte som det vil være en vei inn i kunnskapens verden. Vårt forslag er at det utredes om det kan opprettes en egen innkjøpsordning for skjønnlitteratur til skolebibliotekene. I dag er innkjøpsordningen gjennom Norsk Kulturråd på 1550 eksemplarer, hvorav 1000 er tiltenkt folkebibliotekene og 550 eksemplarer skal fordeles på skolebibliotekene. Det er i dag om lag 600.000 barn fordelt på 3000 skoler. Med det antallet bøker som kjøpes inn vil over 1000 skolebarn måtte dele på et eksemplar av den innkjøpte boka. Dagens innkjøpsordning er dessuten kraftig underfinansiert, det er satt av 30 millioner kroner til innkjøp av barne- og ungdomsbøker, det reelle behovet er nå på 40 millioner. Med en egen innkjøpsordning for skolebibliotekene vil presset på innkjøpsordningen kunne avta og skolene kunne sikres en bedre og mer aktuell bokstamme til sine bibliotek. Gjennom dagens innkjøpsordning brukes omtrent 17 kroner pr skoleelev til innkjøp av bøker til skolebibliotekene årlig.

Vi mener også at det bør være en ordning for finansiering av stillinger som skolebibliotekarere, der timetallet følger antall barn på skolen.

Til punkt 11.16.1 - Den kulturelle skolesekken (DKS)

Vi er veldig glade for ordningen Den kulturelle skolesekken, den gir forfattere og andre kunstnere en fin mulighet til å møte sitt primærpublikum og gi skolebarn opplevelsen det er å møte forfatteren av bøkene de leser. Vi vil imidlertid peke på noen punkter vi mener kan forbedres når det gjelder organiseringen av DKS.

Forfattere av bøker for barn og ungdom er å anse som nasjonale utøvere. Bøkene de skriver er ment for hele landet og de reiser på turné over hele landet. Sesongene for skoleturneer er relativt korte og blir derfor gjerne hektiske for de ivrigste utøverne. Det vi savner er like regler og betingelser for DKS-produksjoner i hele Norge. Slik DKS i dag er organisert, blir alt bestemt på fylkesplan. Det betyr at det er ulike søknadsfrister i hvert fylke, det er ulike søknadsformularer, betingelsene er ulike og lønn og sosiale rettigheter praktiseres ulikt. Dette gir en stor grad av usikkerhet for den enkelte utøver. Også kravet til det som skal vises fram, som oftest et forfatterbesøk i klassen eller et skrivekurs, er ulike. Vi mener at dette fører til et unødig merarbeid for utøveren samtidig som det i svært mange tilfeller gjøres nøyaktig samme arbeid mht. forfatterturneen i mange fylker. Vårt forslag er derfor at det innføres et nasjonalt organ for DKS. I utredningen pekes det på tre alternativer når det gjelder styringsmodell for DKS. Vi vil her foreslå et fjerde alternativ, som et sterkt styrende kompetansesenter med makt og mandat til å forhandle og å legge føringer. Det bør også, etter vårt syn, legges et sentralt produsentledd til dette sekretariatet for å utvikle landsdekkende produksjoner samtidig som det må kunne være en nasjonal "bank" for produksjoner som alt finnes. Vi ser med litt skepsis på en del av de fylkesbaserte "produsentmiljøene" som finnes, da vi mener at disse i en del tilfeller mangler kompetanse og evne til denne oppgaven. Vi mener også at produksjoner som skal ha en viss geografisk utbredelse bør produseres nasjonalt. Vi vil her også peke på rollen og kompetansen nasjonale aktører som Norsk Forfattersentrum har og bør ha i utviklingen av litteraturrelaterte produksjoner og forfatterbesøk i DKS.

Til punkt 13.2 - Kritikk av kunst for barn og unge

Vi savner en arena hvor kritikk av kunst for barn og ungdom kan utvikles. I disse dager utvikles et eget nettsted for å samle ulik kunstkritikk for uttrykk rettet mot barn og ungdom. Vi mener at det bør opprettes et eget kompetansesenter for å sikre kritikk av denne typen kunst kvalitet- og kvantitetsmessig. Alle som driver med ulike former for kunst rettet mot barn og ungdom opplever at deres arbeid sjelden blir anmeldt og får oppmerksomhet i media. Vi mener at et nasjonalt kompetansesenter vil kunne heve statusen til kunstkritikk av profesjonell kunst rettet mot barn og unge. Et ønske er at den uavhengige og personlige kritikken blir en del av den statlige

kulturpolitikken, og blir tildelt ressurser som står i forhold til den utfordring det er å utøve kritikk over den store bredden av kulturproduksjoner rettet mot barn og unge. Vi viser i denne sammenheng også til punktet vårt om Den Kulturelle Skolesekken og mener at produksjoner i DKS bør omfattes av ordinær kritikk. Vi støtter derfor Norsk kritikerlag i at deler av midlene som går til produksjon av kultur, bør gå til å stimulere en kritisk, offentlig diskusjon av denne.

Til punkt 13.4 - Bærekraftig kunstnerpolitikk

I utredningen slås det fast at kunstnernes levekår er dårligere enn i resten av befolkningen. I mange kunstfelt er utdanning, offentlige arbeidsoppgaver og stipend knyttet sammen. Dette gjelder ikke forfattere og vi mener at utredningens bruk av kvalitetskrav derfor ikke kan brukes overfor forfattere. NBU er ikke tilhenger av færre og større stipender for forfattere, vi ønsker at beløpene skal kunne spres utover, da stipend bidrar til årsinntekten sammen med inntekter fra bokutgivelser og fra formidling. Vi er enige utredningens forslag om at ordningen med oppnevning av komitémedlemmer bør bestå.

Til punkt 11.17 - Inkluderende kultur – Foreningen !les.

Foreningen !les har i 16 år vært en viktig og aktiv nasjonal aktør i formidlingen av nyere norsk og oversatt litteratur, og for å fremme lesing blant unge og voksne i Norge. Foreningen !les står bak flere vellykkete leseprosjekter både i skoleverket, biblioteksektoren og på andre arenaer, og samarbeider tett med lærere, elever, bibliotekarer, forfattere, forlag med flere. Det er med uro vi registrerer at det ikke finnes noen konkret satsing på videre lesestrategier etter 2014. For å øke engasjementet for lesing og interessen for litteratur, må det legges til rette for langsiktige tiltak og forutsigbare rammebetingelser. Foreningen !les har etablert og utviklet et bredt nettverk og suksessfulle tiltak som inkluderer formidling av samtidslitteratur innen ulike sjangre rettet mot flere målgrupper. Skal dette gode arbeidet fortsette, er det en forutsetning at foreningen sikres trygge økonomisk rammer. Slik kan man utvikle dyktige lesere blant dagens og kommende generasjoner.

Til punkt 11.7.3 - E-bøker og moms

I utredningen vises det til at utvalg og salg av e-bøker fortsatt er lavt i Norge. NBU mener at forlagene nå er i ferd med å innfri sin del av forpliktelsen, ved å tilby en stadig større del av sine kataloger som e-bøker. Vi mener at utbredelse av e-bøker ikke er et mål i seg selv, men at et godt utvalg norske bøker tilgjengelig som e-bøker vil være en motvekt til stadig flere engelskspråklige e-bøker. Vi synes derfor at det er viktig at e-bøker, etter definisjonene til Den norske forleggerforening, fritas for moms.

Vennlig hilsen

for Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere

Bjørn Ingvaldsen (sign)

Leder